

לעילוי נשמת
שלום בן משה

התנ"ך עם מפרשים, מסודרים ומנוקדים

The Tanach with commentaries, Organized and Vowelized

זכריה פרק ד'

מצודת דוד: וְשָׁנִים זִיתִים עָלֶיָהּ - שני אילני זית עמדו אצל המנורה.

ד וְאָעַן וְאָמַר אֶל־הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי לֵאמֹר מִה־אֵלֶּה אֲדֹנָי:

מצודת ציון: וְאָעַן - ענינו הרמת קול.

מצודת דוד: וְאָעַן וְאָמַר אֶל הַמַּלְאָךְ וְגו' - הרימותי קול, ואמרת אל המלאך: על מה באו אלה לרמז?

ה וַיַּעַן הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי וַיֹּאמֶר אֵלַי הֲלוֹא יָדַעְתָּ מִה־הֵמָּה אֵלֶּה וְאָמַר לֹא אֲדֹנָי:

מצודת דוד: הֲלוֹא יָדַעְתָּ מִה־הֵמָּה אֵלֶּה - הלא מעצמך תשכיל לדעת על מה מרמז. וְאָמַר לֹא אֲדֹנָי - לא השכלתי לדעת.

ו וַיַּעַן וַיֹּאמֶר אֵלַי לֵאמֹר זֶה דְּבַר־יְהוָה אֵלֶיךָ זָרְבָבֵל לֵאמֹר לֹא בְחַיִל וְלֹא בְכֹחַ כִּי אִם־בְּרוּחֵי אֲמַר יְהוָה צְבָאוֹת:

מצודת ציון: בְּחַיִל - ענינו צבאות עם. בְּרוּחֵי - ענינו רצון.

מצודת דוד: זֶה דְּבַר ה' אֵל זָרְבָבֵל - רוצה לומר: בזה ירמז כאילו אמר ה' על מלך המשיח הבא מזרע זרובבל. לֹא בְחַיִל וְלֹא בְכֹחַ כִּי אִם בְּרוּחֵי - רוצה לומר: ממשלתו על העכו"ם לא יהיה בעבור חילו הרב, ולא בכח זרועו יכבשם במלחמה, אבל ישול במ מבלי טורח מלחמה כי אם ברצוני, כי אתן בלב העכו"ם להיות נכנעים לו וסרים למשמעתו.

ויהיה דומה לעריכות נרות המנורה שהיו מבלי טורח, אבל הכל נעשה מעצמו, כי הזיתים נתלשו מעצמם, ונדרכו מעצמם, ומעצמו נמשך השמן

זכריה פרק ד'

א וַיֵּשֶׁב הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי וַיַּעֲרֵנִי כְּאִישׁ אֲשֶׁר־יַעֲזֹר מִשְׁנָתוֹ:

מצודת ציון: וַיַּעֲרֵנִי - מלשון הערה והקצה.

מצודת דוד: וַיֵּשֶׁב הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי - כי במראה שלפניה לא דבר עמו המלאך הדובר בי, לזה אמר וישב המלאך וגו'. וַיַּעֲרֵנִי כְּאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲזֹר מִשְׁנָתוֹ - רוצה לומר: הוא הניעני לעוררני, ונתעוררתי כאיש אשר יעור משנתו.

ב וַיֹּאמֶר אֵלַי מַה אַתָּה רֹאֶה וַיֹּאמֶר רְאִיתִי וַיְהִי מְנוֹרֹת זָהָב כְּלֶה וְגִלְגָּה עַל־רֹאשֶׁהּ וְשִׁבְעָה נְרֹתֶיהָ עָלֶיהָ שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוֹצְאוֹת לְנֹרוֹת אֲשֶׁר עַל־רֹאשֶׁהּ:

מצודת ציון: וְגִלְגָּה - ספל עגול, וכן (מלכים"א ד' מא) "וגולות הכותרות". נְרֹתֶיהָ - כעין בזיכין על השמן והפתילה, כמו (שמות כ"ה לו) "וַעֲשִׂיתָ אֵת נְרֹתֶיהָ". מוֹצְאוֹת - מלשון יציקה, והם צינורות, ודרך שם ניצוק ונמשך השמן.

מצודת דוד: וַיֹּאמֶר אֵלַי מַה אַתָּה רֹאֶה - במראה הנבואה. מְנוֹרֹת זָהָב כְּלֶה פוֹלָה - כל המנורה היתה זהב. וְגִלְגָּה עַל רֹאשֶׁהּ - ממעל על ראשה היה כעין ספל, ובה היה השמן. וְשִׁבְעָה נְרֹתֶיהָ עָלֶיהָ - ממעל בראשי קני המנורה היו שבעה נרותיה, הם כעין בזיכין להשים בהם השמן והפתילות. שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוֹצְאוֹת לְנֹרוֹת אֲשֶׁר עַל רֹאשֶׁהּ - רוצה לומר: לכל נר ונר היה שבעה צינורות, שהשמן ניצק בהם מעצמו מן הגולה, להמשך על הנרות שהמה על ראש המנורה.

ג וּשְׁנַיִם זִיתִים עָלֶיהָ אֶחָד מִיְמִין הַגִּלְגָּה וְאֶחָד עַל־שְׂמאלָהּ:

זכריה

פרק ד'

שְׁלַחְנֵי אֲלֵיכֶם - זה מאמר הנביא לישראל בבוא הדבר: תדע אשר ה' שלחני אליכם, ומאתו היו דברי.

ז כִּי מִי בֹז לַיּוֹם קִטְנוֹת וְשִׁמְחוּ וְרֵאוּ אֶת־הָאֶבֶן הַבְּדִיל בְּיַד זְרֻבָבֶל שִׁבְעָה־אֱלֹהֵ עֵינֵי יְהוָה הִמָּה מְשׁוּטָטִים בְּכָל־הָאָרֶץ:

מצודת ציון: בֹּז - מלשון בזיון. **הָאֶבֶן הַבְּדִיל** - הוא האבן התלוי בקו המשקולת, ועל ידו מיישר הבנאי את הבנין, ועל שעל פי רוב דרכם לעשותה מאבן, אמר האבן הבדיל, וכן (זכריה ה' ח) "אָבֶן הַעֹפְרֵת" - מְשׁוּטָטִים - ענינו התנועה הנה ונהנה, וכן (ירמיה ה') "שׁוּטָטוּ בְּחֻצוֹת יְרוּשָׁלַיִם".

מצודת דוד: כִּי מִי בֹז לַיּוֹם קִטְנוֹת וְשִׁמְחוּ וְרֵאוּ אֶת הָאֶבֶן הַבְּדִיל בְּיַד זְרֻבָבֶל - אשר מי שהיה מבזה בלבו יום בנין הבית הזה, לחשבו יום קטנותו לפי קוטן הבנין, הנה ישמחו אז כאשר יראו את האבן המשקולת ביד המשיח הבא מזרע זרובבל המייסד את הבית. **שִׁבְעָה אֱלֹהֵ** - השמחות האלה שישמחו אז תהיה כפול שבעה בערך התוגה שיש להם בעבור בזיון יום קטנות. **עֵינֵי ה' הִמָּה מְשׁוּטָטִים בְּכָל הָאָרֶץ** - רוצה לומר: לכן רואה הוא תוגת לב המבזה יום קטנות, ולפיהן ישמחם בכפל שבעה בערך התוגה.

י וְאָעַן וְאָמַר אֲלָיו מִה־שָׁנֵי הַזֵּיתִים הָאֵלֶּה עַל־יְמִין הַמְּנוּרָה וְעַל־שְׂמֹאלָהּ:

מצודת דוד: וְאָעַן וְאָמַר אֲלָיו - אל המלאך הדובר בי. **מִה שָׁנֵי הַזֵּיתִים הָאֵלֶּה** - רוצה לומר: למה בא הרמז בשני אילני זיתים, ולא באחד. **עַל יְמִין הַמְּנוּרָה וְעַל שְׂמֹאלָהּ** - רוצה לומר: על ימין הגולה שעל ראש המנורה ועל שמאלה - אחד מזה ואחד מזה.

יב וְאָעַן שְׁוִית וְאָמַר אֲלָיו מִה־שְׁתֵּי שִׁבְלֵי הַזֵּיתִים אֲשֶׁר בְּיַד שְׁנֵי צְנִתְרוֹת הַזֵּהָב הַמְרִיקִים מִעֲלֵיהֶם הַזֵּהָב:

מצודת ציון: שְׁבְלֵי - מלשון (בראשית מ"א כד) "הַשְּׁבָלִים הַטּוֹבוֹת", ובדרך שאלה קורא כן ענפי הזית, לפי שהיו מלאים גרגרי זיתים, כמו השבולת המלאה גרגרי תבואה. **בְּיַד** - רוצה לומר: בתוך, וכן (איוב ל"ז ז) "בְּיַד כָּל אָדָם נְחֹתוֹם".

זכריה

פרק ד'

אל הגולה כאשר יאמר עוד למטה, ומן הגולה נמשכו מעצמם דרך הצינורות אל הנרות.

יז מִי־אֵתָהּ הָרִי־הַגָּדוֹל לִפְנֵי זְרֻבָבֶל לְמִישׁוֹר וְהוֹצִיא אֶת־הָאֶבֶן הָרִאשֹׁה תְּשׂוּאוֹת חֵן חֵן לָהּ:

מצודת ציון: לְמִישׁוֹר - מלשון ישר ושוה. **הָרִאשֹׁה** - רוצה לומר: טובה וחיובת, וכן (עמוס ו' ו) "וְרִאשִׁית שְׂמָנִים יִמְשְׁחוּ". **תְּשׂוּאוֹת** - ענינו המיית קול, כמו (איוב ל"ט ז) "תְּשׂוּאוֹת נוֹגֵשׁ".

מצודת דוד: מִי אֵתָהּ הָרִי הַגָּדוֹל לִפְנֵי זְרֻבָבֶל לְמִישׁוֹר - על מלך גוג יאמר מי אתה וגו', רוצה לומר: מה כח יש בך - התחשוב שאתה הר גדול לעמוד בפני המשיח לבל יוכל לעבור? לא כן, כי למולו תהיה כארץ מישור, ובקל יעבור, רוצה לומר: לא יהיה בך כח לעכב מה על ידו. **וְהוֹצִיא אֶת הָאֶבֶן הָרִאשֹׁה** - מלך המשיח יוציא האבן הטובה והחשובה, להניחה ביסוד בנין בית העתיד. **תְּשׂוּאוֹת חֵן חֵן לָהּ** - אז ישמע קול המייה, אשר כולם יענו ויאמרו: הנה להאבן הזה יש לה חן רב, כי היא טובה וחיובת עד מאד.

יח וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר:

יט יְדֵי זְרֻבָבֶל יִסְדּוּ הַבַּיִת הַזֶּה וַיְבִיאוּ תְּבַצְעָנָהּ וַיְנַדְעֹתָ בִי־יְהוָה צְבָאוֹת שְׁלַחְנֵי אֲלֵיכֶם:

מצודת ציון: תְּבַצְעָנָהּ - ענינו השלמהת כמו (ישעיה י"ב) "כִּי יִבְצַע אֲדָנָי".

מצודת דוד: יְדֵי זְרֻבָבֶל יִסְדּוּ הַבַּיִת הַזֶּה וַיְבִיאוּ תְּבַצְעָנָהּ - זרובבל עצמו הניח היסוד מהבית הזה, כן ידיו ישלימו את בנין הבית, רוצה לומר: ידי המשיח הבא מזרעו ישלימו להניח אבן היסוד מהבית העתיד, ואמר ידיו על ידי המשיח הבא מזרעו, כדרך שאמר (זכריה ג' ט) "כִּי הִנֵּה הָאֶבֶן אֲשֶׁר נָתַתִּי לִפְנֵי יְהוֹשֻׁעַ", הנאמר על כהן גדול הבא מזרעו אשר יכהן אז, ואמר ענין השלמה על כי יהיה הבית האחרון והוא תשלום הבתים. ולפי שבית העתיד תעמוד במקום הבית הזה עצמו אמר תבצענה, כאילו ישלים הבית הזה, וכמו שנאמר (תג' ב' ט) "גְּדוֹל יְהִיָּה כְבוֹד הַבַּיִת הַזֶּה הָאֲחֵרוֹן". **וַיְנַדְעֹתָ בִי ה' צְבָאוֹת**

צַנְתְּרוֹת - הוא שם כלי מה. **הַמְרִיקִים** - ענינו הזלה ושפיכה, כמו (קהלת י"א ג) "עַל הָאָרֶץ יִרְיָקוּ".
הַזָּהָב - רוצה לומר: שמן מזוקק ונקי כזהב, וכן (איוב ל"ז כב) "מִצָּפוֹן זָהָב יֵאָתֶה".

מצודת דוד: **מָה שְׁתִּי שְׂבִלֵי הַזִּיתִים** וגו' - כי במראה ההיא ראה כאילו שתי ענפי זיתים נתלשו מעצמם, ונפלו בתוך שני צנתרות של זהב, ושם היו נדרכים מעצמם, והם היו מריקים שמן צלול כזהב אל הגולה, וקצר למעלה ופרשו כאן, ושאל למה היה הכל שנים שנים, על מה מרמז השניות?

יב וַיֹּאמֶר אֵלֵי לְאֹמֶר הֲלוֹא יָדַעְתָּ מֶה־אֱלֹהֵי
וַיֹּאמֶר לֹא אֲדָנִי:

מצודת דוד: **הֲלוֹא יָדַעְתָּ מָה אֱלֹהֵי** - הלא מעצמך תשכיל לדעת על מה מרמז השניות. **לֹא אֲדָנִי** - לא השכלתי לדעת.

יד וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי שְׁנֵי בְנֵי־הַיְצָהָר הָעֹמְדִים
עַל־אֲדוֹן פְּלִי־הָאָרֶץ:

מצודת ציון: **הַיְצָהָר** - הוא השמן, כמו (דברים כ"ח נא) "תִּירוֹשׁ וַיְצָהָר". **עַל אֲדוֹן** - אצל אדון.

מצודת דוד: **וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי שְׁנֵי בְנֵי הַיְצָהָר** - השניות מרמז על שני בני היצהר, רוצה לומר: המלך המשיח וכהן גדול אשר ימשחו בשמן המשחה - זה למלכות וזה לכהונה גדולה. **הָעֹמְדִים עַל אֲדוֹן פְּלִי הָאָרֶץ** - לבקש רחמים על בית ישראל. ובמעשה דריכת הזיתים והמשכת השמן מעצמו, ירמוז שיחזור הממשלה לא בחיל ולא בכח, כי אם ברוחו.

